

Biblioteksplan Tranås kommun 2024-2026

1. Syfte & mål

Biblioteksplanen är ett styrdokument och en vision för den offentliga biblioteksverksamheten i Tranås kommun.

2. Bakgrund

Enligt Bibliotekslagen (SFS 2013:801) ska varje kommun ta fram en biblioteksplan.

17 § Kommuner och regioner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Lag (2019:961). Ingår gör alla skolbibliotek, vuxenutbildning samt stadsbiblioteket. Arbetet har skett under ledning av bibliotekschef i samråd med barn- och utbildningsförvaltningen.

3. Uppföljning

Biblioteksplanen gäller 2024- 2026 och tills annan plan antas.

4. Nuläge

Tranås kommun har ett folkbibliotek Tranås stadsbibliotek. Stadsbiblioteket tillhör region Jönköpings län men ingår i ett bibliotekssamarbete tillsammans med biblioteken i Östergötland under samlingsnamnet Götabiblioteken.

Tranås kommuns skolor inrymmer skolbibliotek, där gymnasiebiblioteket Holavedsgymnasiet är det bibliotek som har en anställd bibliotekarie.

5. Bibliotekslagen (SFS 2013:801)

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

5.1 Bibliotekslagen gällande folkbibliotek

Folkbibliotek

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

8 § *Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.*

9 § *På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform.*

5.2 Prioriterade målgrupper på folkbiblioteken utifrån lagen

4 § *Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.*

5 § *Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på*

- 1. de nationella minoritetsspråken,*
- 2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och*
- 3. lättläst svenska.*

5.3 Bibliotekslagen gällande Skolbibliotek:

Skolbibliotek

10 § *Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek.*

5.4 Tranås stadsbiblioteks målsättning utifrån bibliotekslagen

Tranås stadsbibliotek har utifrån bibliotekslagen tagit fram målsättningar att arbeta efter. Målen ligger till grund för hur folkbibliotekets personal tänker kring sitt uppdrag.

- Tranås stadsbibliotek ska verka för att stärka och utveckla demokratiska medborgare och en folkbildning genom hela livet, för alla åldrar
- Utbudet av medier och tjänster ska präglas av kvalitet och mångsidighet
- Biblioteket ska ha tillgänglighetsaspekten med i varje beslut, kring biblioteket som rum, kring programverksamheten och i inköpen
- Biblioteket ska arbeta för att nå de människor som idag inte är användare eller besökare av biblioteket till exempel genom uppsökande verksamhet
- Biblioteket ska arbeta läsfrämjande och stärka litteraturens ställning
- Biblioteket ska ge invånare i Tranås kommun möjlighet att delta i det kulturella utbytet

6. Bibliotekens roll och samhällsnytta

Biblioteksverksamheten är en garanti för kunskapsförmedling och tillgång till fri information, fri åsiktsbildning och yttrandefrihet för alla användare. Biblioteken arbetar läsfrämjande och stärker tillgången till kunskapsinhämtning. Biblioteken erbjuder fri tillgång till litteratur, forskning, nyheter och information. Biblioteken erbjuder fri åsiktsbildning och kunskapsinhämtning via traditionella medier såväl som digitala verktyg och databaser. Biblioteken arbetar aktivt med nya metoder och ny teknik som kan tillhandahålla forskning, information och litteratur. Biblioteken tar gärna emot inköpsförslag, erbjuder ett aktuellt, kvalitativt och allsidigt utbud inom alla ämnen och i olika format.

Biblioteken arbetar aktivt för allas lika värde, inkludering, yttrandefrihet och tolerans, till exempel med hbtq+-frågor. Miljö och hållbarhet är viktiga aspekter i verksamheten.

Biblioteken i Tranås kommun ska vara trygga, inbjudande och välkomnande platser för användarna och anpassade till allas behov och förutsättningar.

Folkbiblioteket Tranås stadsbibliotek är en öppen plats dit kommunens invånare kan vända sig för att få hjälp med frågor gällande litteratur, kunskapsinhämtning, digitala frågor eller få vägledning. Stadsbiblioteket är en plats dit invånare kan komma för att möta andra, för att studera eller för att delta i kulturella aktiviteter. Det finns gemensamma sittytor och mötesplatser. En tyst del för de som vill studera eller läsa ifred. Studiebord eller tidningshörna för de som vill mötas och samtala. En barnavdelning som är kreativt utformad för läsning, lek och pyssel. En ungdomsavdelning utformad för att umgås, studera och läsa. På stadsbiblioteket finns gratis wifi, tillgång till datorer och surfplattor.

7. Tranås stadsbibliotek som kulturbärare

I Tranås kommun ska kulturen fungera som mötesplats för kommunens invånare, samtidigt vara bildande och informativ. Kulturen skapar kreativa sammanhang och identitetsbyggande för både barn, unga och vuxna. Kulturen i Tranås kommun ska vara tillgänglig oavsett socioekonomiska förutsättningar, funktionsvariationer, ålder och bakgrund. I Tranås ska det finnas kulturella sammanhang att delta i för alla kommunens invånare, vilket stadsbiblioteket bidrar till.

Tranås stadsbibliotek arbetar enligt bibliotekslagen med kulturell verksamhet som föreläsningar, utställningar och kulturarrangemang. Genom en varierad programverksamhet med allt från klassbesök, till bokcirkel, till författarbesök och lovaktiviteter bidrar Tranås stadsbibliotek till det kulturella utbudet och det kulturella uppdraget. Varje år ordnas runt 200 enskilda programaktiviteter av stadsbiblioteket.

År 2024 beräknas stadsbibliotekets utställningsrum bli klart. Utställningsrummet bidrar till att biblioteket kan visa upp konst och tillgängliggöra kulturella uttryck för kommunens invånare.

7.1 Särskilda insatser för att uppmuntra barn och ungas läsning

Stadsbiblioteket har årligen visningar av biblioteket för både elever och vuxenstudenter. För att särskilt uppmärksamma barn och unga och skapa en samhörighet med eleverna håller stadsbiblioteket årligen visningar för årskurs 2, 5 och 7. Detta för att säkerställa att alla elever i kommunen får komma till sitt stadsbibliotek under sin skolgång, samt att alla får möjligheten att skaffa bibliotekskort och träffa en bibliotekarie.

Stadsbiblioteket bjuder också in föräldrar genom att alla barn på 8 månader får ett presentkort från biblioteket på "barnens första bok". Vid 4-års ålder får barnen ett nytt presentkort för att komma in och hämta en bilderbok. Alla kommunens 6-åringar får en gåvobok när de slutar förskolan. 6-årsboken levereras olika till förskolorna, vissa får besök av barnbibliotekarien, medan vissa förskolor kommer till biblioteket för att hämta böckerna. Genom olika gåvoböcker till barn möjliggör stadsbiblioteket att alla föräldrar har minst tre egna böcker att läsa för sina barn.

Stadsbiblioteket arrangerar årligen programverksamhet för barn och unga. På alla lov ordnar biblioteket gratis verksamhet för att kommunens barn ska ha minst en aktivitet att delta på. Varje sommar- och vinterlov ordnas utmaningen Sommarboken för att uppmuntra till läsning på fritiden. Biblioteket ordnar också författarbesök, sagostunder, pysselstunder och andra aktiviteter året om.

7.2 De nationella kulturpolitiska målen

De nationella kulturpolitiska målen beslutades av riksdagen 2009. Målen ska styra den statliga kulturpolitiken men ska även kunna vägleda kulturpolitiken i kommunerna. Något stadsbibliotek följer med sin programverksamhet och hjälper kommunen att uppnå.

”Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.

För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- *främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,*
- *främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,*
- *främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,*
- *främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,*
- *särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur”*

8. Götabiblioteken

Tranås stadsbibliotek ingår i Götabibliotekens bibliotekssamarbete. Götabiblioteken består av folkbiblioteken i Östergötland och Tranås kommun som omfattar 47 bibliotek och 3 bok- och biblioteksbuskar. Götabiblioteken har gemensamt biblioteksdatasystem, webbsida, e-tjänster, medieförsörjning och transporter.

Götabiblioteken har etablerade samarbeten kring demokratifrågor, digital delaktighet och tillgänglighet. Biblioteken samverkar kring läsfrämjande, litteratur, folkbildning, programverksamhet och bibliotekens prioriterade målgrupper.

Götabibliotekens utgångspunkt är jämlik biblioteksservice för invånare i hela Östergötland och Tranås kommun. Det långsiktiga målet är ett hållbart och demokratiskt samhälle där alla når sina drömmar.

Detta når biblioteken genom att:

- guida, främja utbyte av tankar, kreativitet, idéer, dialog och skapa möjligheter för människor
- förverkliga demokratin i vardagen genom förståelse för invånarnas och samhällets behov, förväntningar och förutsättningar
- möjliggöra samverkan mellan samhällets olika aktörer i syfte att skapa förutsättningar för utveckling
- tillgängliggöra och möjliggöra digital användning för alla

För Götabiblioteken är Biblioteksutveckling Östergötland en resurs som initierar samverkan, förändringsprocesser, främjar erfarenhetsutbyte och genomför kompetenshöjande insatser. Biblioteksutveckling Östergötland samordnar drift och utveckling av gemensamma bibliotekstjänster samt leder ett antal nätverk inom Götabiblioteken.

9. Utgångspunkter för bibliotekverksamheten

Andra viktiga utgångspunkter för biblioteksverksamheten i Tranås kommun innefattar barnkonventionen, Unescos biblioteksmanifest, diskrimineringslagen, Tranås kommunvision och Tranås kommuns värdegrund.

10.1 Barnkonventionen

Barnkonventionen är lagstadgad från och med 2020, vilket innebär att alla barn och unga är egna individer med egna rättigheter.

Nedan följer de paragrafer från barnkonventionen som direkt kan kopplas till biblioteken i Tranås kommun.

12. Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

13. Barn har rätt till yttrandefrihet; att tänka, tycka och uttrycka sina åsikter, med respekt för andra personers rättigheter.

17. Barn har rätt att få tillgång till information via till exempel internet, radio och tv. Staten ska uppmuntra att det skapas material som är av värde för barn och som inte är skadligt.

30. Barn som tillhör etniska, religiösa eller språkliga minoriteter, eller som tillhör ett urfolk, har rätt till sitt språk, sin kultur och sin religion.

31. Barn har rätt till lek, vila och fritid.

10.2 Unescos biblioteksmanifest (ett utdrag)

Frihet, välfärd, samhällelig och personlig utveckling är grundläggande mänskliga värden. De kan bara förverkligas genom välinformerade medborgare med möjlighet att utöva sina demokratiska rättigheter och därigenom spela en aktiv roll i samhällslivet. Medborgarnas egna deltagande i utvecklingen av demokratin är beroende av en fullgod utbildning samt en fri och obegränsad tillgång till kunskap, tankar, kultur och information.

Folkbiblioteket som lokalt kunskapscentrum utgör en grundförutsättning för ett livslångt lärande, ett självständigt ställningstagande och en kulturell utveckling för den enskilde och för olika grupper i samhället.

Om skolbibliotek:

Skolbiblioteket förmedlar kunskap och tankar som är grundläggande i ett informations och kunskapssamhälle. Skolbiblioteket ger eleverna de färdigheter som behövs för ett livslångt lärande. Det ger dem möjlighet att utveckla sin inlevelseförmåga för att de ska kunna ta sitt ansvar som medborgare. Skolbiblioteket är en viktig del i en långsiktig utbildningsstrategi, för läskunnighet liksom för ekonomisk, social och kulturell utveckling.

10.3 Diskrimineringsgrunder

Biblioteken i Tranås kommun ska vara inkluderande och tillgänglig för alla, enligt det demokratiska uppdraget. En faktor att utgå ifrån är diskrimineringslagen (2008:567) som fastställer 7 diskrimineringsgrunder, vilket biblioteken följer. Diskrimineringsgrunderna innebär att ingen får diskrimineras på grund av sin/sitt:

1. Kön
2. Könsoverskridande identitet eller uttryck
3. Etnisk tillhörighet
4. Religion eller annan trosuppfattning
5. Funktionsnedsättning

6. Sexuell läggning
7. Ålder

10.4 Tranås kommunvision

Utifrån Tranås kommuns vision 2040 ska Tranåsborna ha ”/.../ en idealisk livsmiljö, där vi kreativa Tranåsbor med gemensamma krafter utvecklar våra styrkor och formar vår framtid”.

Utifrån Tranås kommuns strategi ”Inriktning för tillväxt”, beskrivs vikten av en ökning i befolkningmängden och vikten av möjligheter till en rik fritid. Med utgångspunkt i Tranås kommuns vision 2040 och ”Inriktning för tillväxt” har kulturen och biblioteken en central roll genom att tillföra mervärde till kommuninvånarnas vardag och öka livskvaliteten. Skolbiblioteken höjer kvalitén på kommunens skolor och bidrar till en ökad läsförståelse bland eleverna.